

**Г. М. КАЛЕТНИК**, доктор економічних наук,  
професор, академік НААН  
**Н. О. КОЗЯР**

## Стратегічні підходи до інвестування аграрного сектору України в сучасних умовах розвитку АПК

**Мета статті** - розробити на основі узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду методичні рекомендації щодо активізації інвестування в аграрний сектор.

**Методика дослідження.** У процесі дослідження використано низку спеціальних методів економічних досліджень. За допомогою абстрактно-логічного методу сформульовано висновки до статті. Метод теоретичного узагальнення використовувався при проведенні критичного аналізу результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних учених стосовно обґрунтування чинників інвестиційної діяльності та методів оцінки ефективності інвестицій. Використано також статистико-економічний метод, що дало змогу чітко визначити чинники впливу на інвестиційну діяльність в аграрному секторі України.

**Результати дослідження.** Розглянуто сучасний стан інвестиційної діяльності в аграрному секторі України. Визначено основні чинники, які впливають на активізацію залучення інвестицій в розвиток сільського господарства в Україні. Проаналізовано методи державного стимулювання інвестиційної діяльності.

**Елементи наукової новизни.** Запропоновано науковий підхід щодо запровадження програми державної підтримки виробників продукції молочного скотарства шляхом запровадження дотування за приріст кожної голови великої рогатої худоби, введеної в основне стадо, що забезпечить формування економічного стимулу до залучення інвестицій у тваринницьку галузь.

**Практична значущість.** Встановлено основні чинники, які негативно впливають на активізацію інвестиційної діяльності в аграрному секторі України. Підтверджено необхідність відновлення спеціального режиму оподаткування ПДВ для сільськогосподарських підприємств, що одночасно виробляють тваринницьку і рослинницьку продукцію (крім виробників курятини), як найбільш ефективний метод державної підтримки їх діяльності. Доведено, що з метою запровадження результативного іпотечного кредитування необхідно відновити діяльність спеціалізованої інституції - Державного іпотечного банку. Табл.: 2. Рис.: 1. Бібліогр.: 12.

**Ключові слова:** аграрний сектор; інвестиції; інвестиційна діяльність; державна підтримка; іпотечне кредитування; сільськогосподарські підприємства.

**Калетнік Григорій Миколайович** - доктор економічних наук, професор, академік НААН, завідувач кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, президент Вінницького національного аграрного університету (21000, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3)

*E-mail:* [rector@vsau.org](mailto:rector@vsau.org)

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-4848-2796>

**Козяр Наталія Олександрівна** - асистент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії факультету менеджменту та права, Вінницький національний аграрний університет (21000, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3)

*E-mail:* [ntalka7777@gmail.com](mailto:ntalka7777@gmail.com)

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-2150-4035>

**Постановка проблеми.** Позитивні зрушення у національній економіці в останні роки великою мірою зумовлені збільшенням обсягів виробництва, а також нарощенням експорту продукції аграрного сектору. Значний потенціал до подальшого зростання вітчизняного АПК пов'язується із впрова-

дженням інноваційних технологій та введенням додаткових потужностей у переробно-харчовому сегменті, що дасть можливість збільшити обсяг виробництва продукції з високою доданою вартістю.

В Україні існують усі необхідні умови для забезпечення населення країни якісними та доступними продуктами харчування. Одні з найкращих у світі родючі землі, сприятли-

вий клімат, багатий історичний досвід агро-виробництва і працездатність населення дозволяють повною мірою реалізувати потужний потенціал аграрного комплексу.

Стабільні та стійкі інвестиції в аграрний сектор дають суттєвий поштовх для розвитку нових інноваційних технологій у цій галузі. Загальновідомо, що сільське господарство тісно пов'язано з такими галузями економіки, як машинобудування, хімічна і біохімічна промисловості, енергетична галузь та багатьма іншими. Нині значний імпульс отримали так звані «зелені технології». Роль держави в регулюванні інвестицій в сільське господарство досить відчутна. Оскільки тільки вона здатна стимулювати притік інвестицій в дану галузь.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання відтворення капіталу, джерел формування інвестицій та умов залучення їх в економіку досліджуються досить широко. До найбільш відомих зарубіжних науковців, які вивчали процеси інвестування, необхідно віднести Р. Акоффа, Г. Бірмана, М. Бромвіча, М. Д. Джонка, У. Кінга, Д. С. Майерса, Р. Солоу, Дж. Тобіна, Р. Фостера, Дж. Хікса, С. Шмідта та інших авторів.

Вагомий внесок в економічну теорію заклад інвестиційної діяльності, економічної оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості зробили вітчизняні науковці: В. Г. Блохіна, О. М. Варченко,

І. В. Гончарук [12], М. Я. Дем'яненко [1], В. М. Жук [2], І. О. Іващук, М. І. Кісіль, Н. В. Коваль, Д. Ф. Крисанов, О. І. Панченко [6], Н. В. Поліщук [7], Л. І. Полятикіна [8], Л. М. Сатир, О. Г. Шпикуляк та ін. Однак, незважаючи на підвищений інтерес до розвитку інвестиційної діяльності в сільському господарстві, багато аспектів інвестування є недостатньо розробленими.

**Мета статті** - розробити на основі узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду методичні рекомендації щодо активізації інвестування в аграрний сектор

**Методологія дослідження.** Загальновідомо, що сільське господарство в першу чергу орієнтується на виробництво продуктів харчування при врахуванні постійно зростаючої чисельності населення планети, тому попит на продукти харчування завжди зростатиме. Це дуже істотний аргумент для інвесторів, для яких головною метою виступає постійне підвищення прибутковості вкладень і розмірів діяльності об'єкта інвестицій.

**Виклад основних результатів дослідження.** Як свідчать результати досліджень, протягом 2010-2019 рр. капітальні інвестиції в сільське господарство зросли 5,8 раза у гривневому еквіваленті, але в доларову - на 75% (табл. 1). Отже, це дає підстави для висновку про незначне зростання інвестиційної привабливості аграрного сектору України.

### 1. Динаміка капітальних інвестицій в сільське господарство України, тис. грн

Рік	Капітальні інвестиції - усього	У тому числі							
		капітальні інвестиції у матеріальні активи	з них				капітальні інвестиції у нематеріальні активи	з них	
			у землю	в існуючі будівлі та споруди	у будівництво та перебудову будівель	у машини та обладнання		у концесії, патенти, ліцензії, торговельні марки і аналогічні права	у придбання програмного забезпечення
2010	10264898	10213291	40923	402473	2260064	6067372	51607	22133	8631
2011	16203700	16082661	35721	540554	3572061	10415767	121039	6408	18716
2012	18895885	18835264	47483	398496	4745086	11656296	60621	14669	17558
2013	18513724	18180210	19782	349788	3851043	11535746	333514	7889	12563
2014	18175515	18106866	86972	329025	4011595	11668847	68649	8762	22659
2015	28983114	28813268	51658	986240	5558539	19324763	169846	3823	22622
2016	49497718	49231555	95392	572194	7452890	37676540	266163	2498	34557
2017	63262939	62664514	152568	400210	9648129	48433030	598425	10783	49632
2018	65559593	64252982	192955	2162597	12152795	44844023	1306611	5226	56493
2019	59332931	57936339	316584	1085572	11988236	37537085	1396592	41170	38298
2019 р. в % до									
2010 р.	578,0	567,3	773,6	269,7	530,4	618,7	2706,2	186,0	443,7
2018 р.	90,5	90,2	164,1	50,2	98,6	83,7	106,9	787,8	67,8

Джерело: Складено за даними Державної служби статистики України.

Більшість інвесторів відлякує мінливість законодавства, що регулює їх діяльність, непослідовність реалізації заходів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, проведення Антитерористичної операції на сході України (АТО) [5], нині - Операція об'єднаних сил (ООС). Значні обсяги інвестицій спрямовуються у будівництво виробничих приміщень, в основному для зберігання вирощеної продукції рослинництва.

Також чинниками, які негативно впливають на залучення інвестицій в аграрний сектор України, деякі урядовці вважають і запровадження мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення. Однак цю позицію ми не поділяємо. По-перше, як свідчить аналіз договорів оренди земельних паїв, вони укладаються на термін понад 7 років. По-друге, чинне законодавство щодо використання земель сільськогосподарського призначення регламентує надходження інвестицій з метою забезпечення відповідної родючості ґрунту. По-третє, в Україні існує потужний тіньовий ринок земель сільськогосподарського призначення, що є складовою тіньового ринку капіталу.

За результатами проведених досліджень, основним об'єктом інвестування в аграрному секторі України є техніка та обладнання. Нині більшість сільськогосподарських товаровиробників орієнтуються на придбання імпортних технічних засобів, які є складовими технологічного процесу виробництва продукції рослинництва. Так, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України по основних видах вітчизняної сільськогосподарської техніки, їх кількість становила в 2010-2018 рр.: тракторів - 44%, зернозбиральних комбайнів - 23,5%, посівна техніка - 51,5%.

Оцінка обсягів капітальних інвестицій по основних типах сільськогосподарських підприємств свідчить про те, що в загальній структурі найбільшу частку займають середні та малі суб'єкти господарювання у сфері агробізнесу (табл. 2). Проте в розрахунку на одне господарство корпоративного сектору аграрної економіки найбільші обсяги вкладення фінансових ресурсів у розвиток матеріально-технічної бази належать великим сільськогосподарським підприємствам.

## 2. Динаміка капітальних інвестицій по великих, середніх і малих сільськогосподарських підприємствах, млн грн

Рік	Великі підприємства		Середні підприємства		Малі підприємства		з них мікропідприємства	
	Всього	На 1 суб'єкт	Всього	На 1 суб'єкт	Всього	На 1 суб'єкт	Всього	На 1 суб'єкт
2010	578,7	44,5	7716,0	2,5	1970,2	0,0	363,8	0,01
2011	-	-	-	-	4203,9	0,1	1056,2	0,02
2012	2882,5	110,9	10849,7	3,9	5163,7	0,1	1323,0	0,02
2013	2242,3	83,0	10891,5	4,3	5380,0	0,1	1275,0	0,02
2014	1711,8	61,1	10642,4	4,2	5821,3	0,1	1525,9	0,03
2015	3798,3	131,0	14386,2	6,5	10798,6	0,2	2553,4	0,04
2016	2696,4	134,8	24887,9	11,4	21913,4	0,3	6006,7	0,10
2017	4343,3	241,3	31764,3	15,3	27155,3	0,4	6403,2	0,10
2018	8110,1	352,6	32825,5	16,5	24624,1	0,4	6071,2	0,10
2019	10936,0	321,6	29132,4	14,8	19264,6	0,3	3390,1	0,06
2019 р., % до								
2010 р.	1889,8	722,7	377,6	592,0	977,8	0	931,9	600,0
2018 р.	134,8	91,2	88,7	89,7	78,2	75,0	55,8	60,0

Джерело: Складено за даними Державної служби статистики України.

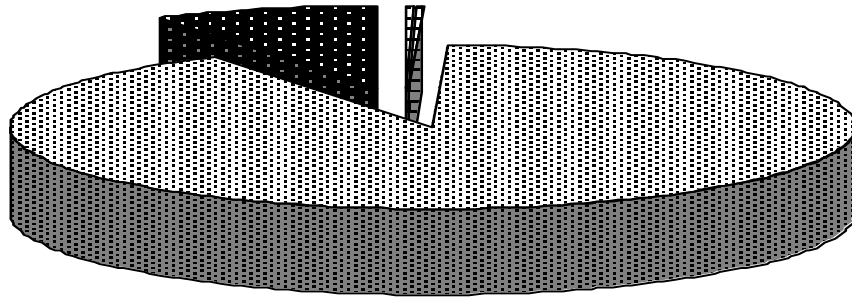
На нашу думку, подібне становище зумовлено дією кількох чинників. По-перше, високонцентровані сільськогосподарські підприємства зосереджені на виробництві високорентабельної, експортоорієнтованої сільськогосподарської продукції, що дає можливість за рахунок власних джерел здійснювати інвестування в розвиток матеріально-технічної бази. По-друге, фінансування дер-

жавних програм підтримки сільськогосподарських товаровиробників орієнтовано саме на цю категорію аграрних формувань.

Незначні обсяги капітальних інвестицій малими сільськогосподарськими підприємствами свідчать про те, що без суттєвої державної підтримки перспективи їх виробничого-господарської діяльності мінімальні [12].

Нині основним джерелом фінансування капітальних вкладень сільськогосподарсь-

ких підприємств є власні фінансові ресурси, головним чином прибуток (рис.).



- ▣ Кошти державного бюджету
- ▣ Кошти місцевих бюджетів
- ▣ Власні кошти підприємств
- ▣ Кредити банків

### Структура джерел фінансування капітальних інвестицій в сільське господарство за 2019 р., %

Джерело: Складено за даними Державної служби статистики України.

Необхідно відзначити низьку активність банківських установ фінансування капітальних вкладень у розвиток сільського господарства. Загальним трендом у банківському кредитуванні сільського господарства є фінансування обігового капіталу. Банківські установи намагаються співпрацювати з високотоварними сільськогосподарськими підприємствами, орієнтованими на виробництво зернових та олійних культур.

На ринку банківських кредитів для сільського господарства найбільш поширеними брендами є Credit Agricole Ukraine, UKRSIBBANK, Raiffeisen Bank Aval, Piraeus Bank, Alfa-Bank, OTP Bank та AGROPROSPERIS BANK [11].

У кредитуванні сільського господарства помітну роль відіграє ПроКредит Банк. Його портфель становить 13% від загального кредитного портфеля аграріїв, він посідає в кредитуванні цієї галузі друге місце після Райффайзен Банку Аваль, частка якого на цьому ринку становить 21%. Вважаємо, що відсутність довгострокового банківського кредитування сільськогосподарських товаровиробників в Україні, зокрема малих, не сприятиме подальшому їх розвитку.

Системі сільськогосподарського кредитування провідних країн світу характерна певна специфіка забезпечення кредитними ресурсами, що виявляється в активній участі держави у питаннях її організації. У європейських та північноамериканських країнах деякі уряди намагаються впроваджувати програми здешевлення кредитів для сільгосп-

виробників. Наприклад, у Європі, де середня відсоткова ставка за кредитами для бізнесу варіюється від 5 до 6%, намагаються досягти здешевлення кредитів для фермерів до рівня 3% [7].

Отже, як зазначалося, основним джерелом фінансування капітальних інвестицій є власні кошти господарств корпоративного сектору аграрної економіки. На нашу думку, стимулом для нарощення обсягів інвестування в аграрний сектор економіки України є державна підтримка. За даними Державної служби статистики України, її частка в структурі джерел фінансування є надто низькою. Так, у 2020 р. на підтримку сільськогосподарських товаровиробників було спрямовано 4,2 млрд грн.

Необхідно зазначити, що основними отримувачами державної підтримки здебільшого є висококонцентровані та вертикально інтегровані сільськогосподарські підприємства. Так, у 2018 р. тільки одне підприємство «Птахофабрика» групи «МХП» (м. Ладижин, Вінницька обл.) отримало державної підтримки на суму 925979,6 тис. грн, або майже 40% від передбачених коштів у державному бюджеті.

Аналізуючи зміст основних програм державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, можемо констатувати, що вони спрямовані в основному на підтримку постачальників засобів виробництва, зокрема вітчизняних. Певною мірою можна зрозуміти орієнтацію розробників програм державної підтримки сільгоспвиробників на вітчиз-

няного виробника продукції сільськогосподарського машинобудування. Проте за якісними параметрами ця техніка поступається імпортним аналогам. Зважаючи на це, основними користувачами вітчизняної сільськогосподарської техніки, придбаної за програмою «Здешевлення компенсації техніки та обладнання вітчизняного виробництва», є малі сільськогосподарські підприємства.

За наявності галузевих деформацій в аграрному секторі економіки України, що характеризується орієнтацією більшості підприємств на вирощування сільськогосподарських культур, скасування спеціального режиму ПДВ для господарств корпоративного сектору аграрної економіки - виробників продукції тваринництва, зокрема скотарства, було передчасним [1]. Така державна підтримка була запроваджена від 1998 р. шляхом введення спеціального режиму ПДВ для виробників молока. Цей режим мав забезпечити надання субсидій виробникам продукції тваринництва. Відповідно переробники молока спрямовували суми ПДВ на спеціальні (небюджетні) рахунки, і ці суми було використано як субсидії постачальникам молока та м'яса. Лише безпосередні постачальники молока та м'яса могли отримувати відповідні субсидії, які мали використовуватися для розвитку тваринництва [2].

З 2012 р. систему було частково змінено для переробників молока, оскільки вони спрямовували ПДВ частково до спеціального фонду державного бюджету, а частково - на спеціальні рахунки (частку ПДВ, яку підприємства сплачують до спеціального фонду Державного бюджету України, було визначено в розмірі 20% у 2012 р., 40% у 2013 р. та 50% у 2014 р.). Суми ПДВ, перераховані до спеціального фонду бюджету, призначені для фінансування заходів у межах державної програми підтримки тваринництва.

Не маємо підстав погодитися з думкою деяких науковців, що цей вид державної підтримки не є ринковим і зорієнтований лише на підтримку збиткових сільськогосподарських підприємств [4]. Величина і частка державної підтримки в розрахунку на 1 т молока залежить від двох факторів - ціни, яка визначається якістю продукції, та обсягів реалізації.

Упродовж 2007-2014 рр. основним джерелом державної підтримки сільськогосподарських підприємств - виробників тваринницької продукції виявився податок на дода-

ну вартість, який у загальній структурі підприємки займає близько 80%. Саме завдяки поєднанню приватних інвестицій, методів державної підтримки у вигляді спеціального режиму ПДВ та бюджетних дотацій було відроджено м'ясне та яєчне птахівництво, зупинено скорочення поголів'я корів та збільшено валове виробництво молока в сільськогосподарських підприємствах.

Механізм отримання дотації у вигляді повернення ПДВ характеризувався прозорістю та був зорієнтований на всі категорії господарств корпоративного сектору аграрної економіки. У 2016 та 2017 рр. під тиском МВФ та інших міжнародних донорів спеціальний режим ПДВ для сільськогосподарських підприємств був скасований. Уряд зобов'язався виділяти до 2021 р. не менше 1% ВВП на програми державної підтримки АПК, тобто близько 7 млрд грн. Жодного року загальна сума державної підтримки не досягла таких розмірів.

Незважаючи на вжиті заходи державної підтримки виробників молока, в корпоративному секторі аграрної економіки спостерігається стрімке зменшення поголів'я корів та кількості суб'єктів господарювання, які займаються виробництвом молока. Вперше за часів незалежності Україна перетворюється з експортера молочної продукції на нетто-імпортера.

Нині постає необхідність запровадження ефективних заходів державної підтримки виробників молока - сільськогосподарських підприємств, які б спрямовувалися на залучення приватних інвестицій в розвиток галузі. З метою стимулювання приватних інвесторів до вкладення фінансових ресурсів пропонується запровадити спеціальну державну програму, яка передбачатиме дотації на прирощену корову. Дотація за приріст поголів'я корів повинна надаватися на безповоротній основі суб'єктам господарювання, які є юридичними особами і власниками корів, за кожен наявну прирощену корову власного відтворення, на яку збільшено основне стадо станом на 1 липня поточного року порівняно з наявним поголів'ям корів станом на 1 січня поточного року в розмірі 30 тис. грн за одну голову (ринкова вартість 1 голови).

Суб'єкти господарювання до 15 січня протягом двох наступних років після одержання бюджетних коштів повинні подавати щороку структурним підрозділам інформа-

цію про наявне поголів'я корів станом на 1 січня, зокрема щодо прирощеного поголів'я корів власного відтворення, на яке було отримано дотацію за приріст корів.

У разі зменшення поголів'я прирощених власного відтворення корів, на які було отримано дотацію за приріст корів станом на 1 січня протягом двох наступних років після одержання бюджетних коштів, вони мають бути повернені суб'єктом господарювання, який є юридичною особою та власником корів, до державного бюджету в повному обсязі у встановленому законодавством порядку.

У разі вибуття із стада станом на 1 січня протягом двох років після одержання бюджетних коштів окремих прирощених корів, на які було отримано дотацію за приріст корів, з причин, обумовлених набутими карантинними інфекційними хворобами або набутими з вини власника незаразними хворобами, до державного бюджету суб'єкт господарювання, який є юридичною особою та власником корів, повертає бюджетні кошти, що були виплачені як дотація за приріст корів [9].

1 липня 2021 р. набуває чинності Закон України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення». На думку експертів, запуск вільного ринку землі сприятиме залученню в Україну 3 млрд дол. США інвестицій та створення близько 350 тис. робочих місць [10]. Проте залишається неврахованою кількість малих сільськогосподарських підприємств, які призупиняють виробничо-господарську діяльність через банкрутство та рейдерські захоплення.

Нинішня ситуація вимагає запровадження інституції, яка б регулювала операції купівлі-продажу сільськогосподарських угідь. Під час розробки Земельного кодексу України, який набув чинності у 2002 р., в його прикінцевих положеннях законодавець визначив необхідність прийняття окремого закону про державний земельний (іпотечний) банк. Отже, держава має заснувати спеціалізований банк, який би опікувався кредитуванням сільськогосподарських виробників під заставу землі.

Поняття земельного банку, як фінансової установи, у європейських країнах та США відсутнє. Під «земельним банком» розуміють швидше спеціалізовані інституції, які здійснюють управління державною сільськогосподарською нерухомістю. У 2013 р., після внесення відповідних змін у Земельний кодекс України, було створено ПАТ «Держа-

вний земельний банк», до статутного капіталу якого планувалося передати землі сільськогосподарського призначення, які знаходяться у власності держави. Передбачалося, що цей державний банк має вирішити проблему дешевого кредитування агробізнесу [3]. Однак через невважену позицію урядовців він був ліквідований.

На сьогодні постає завдання відновлення його функціонування, як фінансово-кредитної установи, яка забезпечуватиме кредитування в першу чергу малих сільськогосподарських підприємств під низькі відсотки (3-4% річних) і терміном понад 10 років.

В економічно розвинених країнах система іпотечного кредитування функціонує в тісній взаємодії з іншими інструментами фінансового ринку. Досвід країн з ринковою економікою свідчить про те, що хоча заставний механізм є одним із найважливіших ринкових регуляторів, його ефективно використання неможливе без державної підтримки, а також взаємозв'язку з іншими економічними та фінансовими важелями.

Особливості іпотечного кредитування в сільському господарстві визначаються специфічними рисами відтворювального процесу в галузі, а передусім тим, що земля є головним засобом виробництва в сільському господарстві. Також погіршується стан сільськогосподарських угідь як відтворювального ресурсу, так і об'єкта застави в аграрному секторі країни [6].

Досвід країн з розвинутою ринковою економікою, особливо в США, показує, що іпотечні кредити займають важливе місце в системі сільськогосподарського кредитування. Разом із тим утворилася значна заборгованість американських фермерів по іпотечних кредитах. Причому найбільша частка заборгованості припадає на основні сільськогосподарські регіони. Загальна заборгованість американських фермерів по іпотечних кредитах також має тенденцію до зростання - з 91 млрд дол. у 1997 р. до 118 млрд дол. у 2017 р., або майже на 30%. За цей період зростання заборгованості в сільськогосподарських штатах було таким: Каліфорнія - 44%, Техас - 32% та Флорида - 31% [8].

Найбільшою мірою збільшилося іпотечне кредитування Федеральною кредитною системою (на 16%), а також банками (на 7%). Ці кредитори відіграли основну роль і в структурі іпотечного кредитування США. Так, у 2016-2017 рр. їхня частка становила прибли-

зно 34-37% і 32% відповідно. Протягом 2000-2017 рр. у США в структурі кредитування сільськогосподарських виробників банками кредити під заставу нерухомості становили 43% від загальної суми виданих кредитів [6].

Головним завданням національної системи іпотечного кредитування є запровадження нових фінансових інструментів на ринку середньо- та довгострокового капіталу, що забезпечить гарантії проведення наданих кредитів шляхом застави нерухомого майна, у тому числі землі, особливо в сільському господарстві.

**Висновки.** Як свідчать результати дослідження, основними перешкодами для створення сприятливих умов для залучення інвестицій у сільське господарство є такі: політична нестабільність, структурні обмеження,

а саме недосконала ринкова інфраструктура, антиконкурентне ринкове середовище; обтяжена процедура розподілу й отримання коштів державної підтримки; незавершена земельна реформа; складний доступ сільськогосподарських товаровиробників до фінансових інструментів; незбалансоване використання природних ресурсів; зміна клімату й екстремальні погодні явища (посухи тощо).

Проблему інвестицій у сільське господарство слід вирішувати комплексно, із залученням усіх механізмів формування його інвестиційної привабливості, інвестиційних ресурсів, зменшенням ризиків, а найголовніше - формуванням власних джерел фінансування інвестицій суб'єктів усіх форм господарювання на селі.

#### Список бібліографічних посилань

1. Дем'яненко М. Я. Проблеми адаптації податкової системи до умов агропромислового виробництва. *Економіка АПК*. 2008. № 2. С. 17-24.
2. Жук В. М. Стан і розвиток спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу. *Фінанси України*. 2011. № 7. С. 33-42.
3. Калетник Г. М. Іпотечне кредитування в сільському господарстві України. *Економіка АПК*. 2013. № 7. С. 58-63.
4. Лемішко О. О. Державна підтримка - дієвий важіль фінансового механізму функціонування капіталу сільського господарства. *Часопис економічних реформ*. 2015. № 2. С. 48-58.
5. Онегіна В., Вітковський Ю. Інвестиції та земельна реформа в сільському господарстві в Україні. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*. 2020. Vol. 6. № 4. С. 187-210.
6. Панченко О. І. Ризики іпотечного кредитування та їх страхування. *Фінансові дослідження*. 2019. № 1. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/find\\_2019\\_1\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2019_1_11).
7. Поліщук Н. В. Теоретико-методичні аспекти кредитування підприємств сільського господарства за умов сталого розвитку. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 1(2). С. 126-129.
8. Полятикін Л. І. Проблеми кредитування банками агропромислових підприємств в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 1. С. 127-131.
9. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 107. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-2018-%D0%BF#Text>.
10. Ринок землі створить додатково 350 тис. робочих місць. URL : <https://agropolit.com/news/15634-rinok-zemli-stvorit-dodatkov-350-tis-robochih-mists>.
11. Тарасевич Н. В. Напрямок розвитку банківського кредитування сільського господарства в Україні. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 25. С. 179-182.
12. Ткаченко Т. П., Шевчук Н. А., Гончарук І. В. Напрямок оптимізації інвестиційної діяльності підприємств. *Агросвіт*. 2018. № 7. С. 45-48.

#### References

1. Demianenko, M.Ya. (2008). Problemy adaptatsii podatkovoi systemy do umov ahropromyslovoho vyrobnytstva [Problems of adaptation of the tax system to the conditions of agro-industrial production]. *Ekonomika APK*, 2, pp. 17-24 [In Ukrainian].
2. Zhuk, V.M. (2011). Stan i rozvytok spetsialnykh rezhymiv opodatkuvannya ahrarnoho biznesu [Status and development of special tax regimes for agricultural business]. *Finansy Ukrainy*, 7, pp. 33-42 [In Ukrainian].
3. Kaletnik, G.M. (2013). Ipotechne kredyтування v sil'skomu hospodarstvi Ukrainy [Mortgage lending in agriculture of Ukraine]. *Ekonomika APK*, 7, pp. 58-63 [In Ukrainian].
4. Lemishko, O.O. (2015). Derzhavna pidtrymka - diievyi vazhily finansovoho mekhanizmu funktsionuvannya kapitalu sil'skoho hospodarstva [State support is an effective lever of the financial mechanism for the functioning of agricultural capital]. *Chasopys ekonomichnykh reform*, 2, pp. 48-58 [In Ukrainian].
5. Onehina, V. & Vitkovskiy, Yu. (2020). Investytsii ta zemelna reforma v sil'skomu hospodarstvi v Ukraini [Investment and land reform in agriculture in Ukraine]. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*, vol. 6 (4), pp. 187-210 [In Ukrainian].
6. Panchenko, O.I. (2019). Ryzkyky ipotechnoho kredyтування ta yikh strakhuvannya [Risks of mortgage lending and their insurance]. *Finansovi doslidzhennia*. 1. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/find\\_2019\\_1\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2019_1_11) [In Ukrainian].
7. Polishchuk, N.V. (2018). Teoretyko-metodychni aspekty kredyтування pidprijemstv sil'skoho hospodarstva za umov staloho rozvytku [Theoretical and methodological aspects of lending to agricultural enterprises under conditions of sustainable development]. *Biznes-navihator*, vol. 1(2), pp. 126-129 [In Ukrainian].
8. Poliatykina, L.I. (2020). Problemy kredyтування bankamy ahropromyslovykh pidprijemstv v Ukraini [Problems of bank lending to agro-industrial enterprises in Ukraine]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 1, pp. 127-131 [In Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia derzhavnoi pidtrymky rozvytku tvarynnytstva ta pererobky sil'skohospodarskoi produktsii: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 7 liutoho 2018 r. # 107 [On approval of the Procedure for the use of funds provided in the state budget for state support of livestock development and processing of agricultural products: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 7, 2018 No. 107]. (2018). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-2018-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].

10. Rynok zemli stvorit dodatkovo 350 tys. robochikh mist [The land market will create an additional 350 thousand jobs]. Retrieved from: <https://agropolit.com/news/15634-rinok-zemli-stvorit-dodatkovo-350-tis-robochih-mists> [In Ukrainian].

11. Tarasevych, N.V. (2019). Napriam rozvytku bankivskoho kredyтування silskoho hospodarstva v Ukraini [Direction of development of bank crediting of agriculture in Ukraine]. *Sotsialno-humanitarnyi visnyk*, vol. 25, pp. 179-182 [In Ukrainian].

12. Tkachenko, T.P., Shevchuk, N.A. & Honcharuk, I.V. (2018). Napriamy optymizatsii investytsiinoi diialnosti pidprijemstv [Directions for optimizing the investment activities of enterprises]. *Ahrosvit*, 7, pp. 45-48 [In Ukrainian].

**Kaletnik G. M., Koziar N. O. Strategic approaches to investing in the agricultural sector of Ukraine in modern conditions of agro-industrial complex development**

*The purpose of the article is to develop, based on the generalization of domestic and foreign experience, guidelines for enhancing investment in the agricultural sector.*

**Research methods.** A set of special methods of economic research was used during the research process. Using abstract-logical method, the conclusions to the article are formulated. The method of theoretical generalization was used in the critical analysis of research results of domestic and foreign scientists on the substantiation of investment factors and methods of assessing the effectiveness of investment. In the process of analysis, the statistical and economic method was used, which made it possible to clearly identify the factors that affect investment activity in the agricultural sector of Ukraine.

**Research results.** The current state of investment activity in the agricultural sector of Ukraine is studied. The main factors influencing the intensification of investment in agricultural development in Ukraine are identified. Methods of state stimulation of investment activity are analyzed.

**Scientific novelty.** A scientific approach to the introduction of a program of state support for dairy producers by introducing subsidies for the growth of each head of cattle introduced into the main herd, which will provide an economic incentive to attract investment in the livestock industry.

**Practical significance.** The main factors that negatively affect the intensification of investment activity in the agricultural sector of Ukraine have been identified. The need to restore the special VAT tax regime for agricultural enterprises that simultaneously produce livestock and crop products (except for chicken producers) as the most effective method of state support for their activities has been confirmed. It is proved that in order to introduce effective mortgage lending it is necessary to resume the activities of a specialized institution - the State Mortgage Bank. Tabl.: 2. Figs.: 1. Refs.: 12.

**Keywords:** agricultural sector; investments; investment activity; state support; mortgage lending; agricultural enterprises.

**Kaletnik Grygorii Mykolaiovych** - doctor of economic sciences, professor, academician of NAAS, head of the department of administrative management and alternative energy sources, the president of Vinnytsia National Agrarian University (3, Soniachna St., Vinnytsia, 21000)

E-mail: [rector@vsau.org](mailto:rector@vsau.org).

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-4848-2796>

**Koziar Nataliia Oleksandrivna** - assistant of the department of administrative management and alternative energy sources, faculty of management and law, Vinnytsia National Agrarian University (3, Soniachna St., Vinnytsia, 21000)

E-mail: [ntalka7777@gmail.com](mailto:ntalka7777@gmail.com)

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-2150-4035>

**Калетник Г. Н., Козьяр Н. А. Стратегические подходы к инвестированию аграрного сектора Украины в современных условиях развития АПК**

*Цель статьи - разработать на основе обобщения отечественного и зарубежного опыта методические рекомендации по активизации инвестирования в аграрный сектор.*

**Методика исследования.** В процессе исследования использован ряд специальных методов экономических исследований. С помощью абстрактно-логического метода сформулированы выводы к статье. Метод теоретического обобщения использован в процессе критического анализа результатов исследований отечественных и зарубежных ученых относительно обоснования факторов инвестиционной деятельности и методов оценки эффективности инвестиций. Использован также статистико-экономический метод, что позволило четко определить факторы влияния на инвестиционную деятельность в аграрном секторе Украины.

**Результаты исследования.** Рассмотрено современное состояние инвестиционной деятельности в аграрном секторе Украины. Определены основные факторы, влияющие на активизацию привлечения инвестиций в развитие сельского хозяйства в Украине. Проанализированы методы государственного стимулирования инвестиционной деятельности.

**Элементы научной новизны.** Предложен научный подход к внедрению программы государственной поддержки производителей продукции молочного скотоводства путём введения дотирования за прирост каждой головы крупного рогатого скота, введенной в основное стадо, что обеспечит формирование экономического стимула к привлечению инвестиций в животноводческую отрасль.

**Практическая значимость.** Установлены основные факторы, которые негативно влияют на активизацию инвестиционной деятельности в аграрном секторе Украины. Подтверждена необходимость восстановления специального режима налогообложения НДС для сельскохозяйственных предприятий, которые одновременно производят животноводческую и растениеводческую продукцию (кроме производителей курятины), как наиболее эффективный метод государственной поддержки их деятельности. Доказано, что с целью внедрения эффективного ипотечного кредитования необходимо возобновить деятельность специализированной учреждения - Государственного ипотечного банка. Табл.: 2. Илл.: 1. Библиогр.: 12.

**Ключевые слова:** аграрный сектор; инвестиции; инвестиционная деятельность; государственная поддержка; ипотечное кредитование; сельскохозяйственные предприятия.

Калетник Григорій Николаевич - доктор економічних наук, професор, академик НААН, завідуючий кафедрою административного менеджмента і альтернативних джерел енергії, президент Вінницького національного аграрного університету (21000, г. Вінниця, ул. Сонячна, 3)

E-mail: [rector@vsau.org](mailto:rector@vsau.org)

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-4848-2796>

Козяр Наталія Александрівна - асистент кафедри административного менеджмента і альтернативних джерел енергії факультета менеджмента і права, Вінницький національний аграрний університет (21000, г. Вінниця, ул. Сонячна, 3)

E-mail: [ntalka7777@gmail.com](mailto:ntalka7777@gmail.com)

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-2150-4035>

Стаття надійшла до редакції 12.12.2020 р.

Фахове рецензування: 15.12.2020 р.

#### Бібліографічний опис для цитування:

Калетник Г. М., Козяр Н. О. Стратегічні підходи до інвестування аграрного сектору України в сучасних умовах розвитку АПК. *Економіка АПК*. 2020. № 12. С. 81 – 89. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012081>

Kaletnik, G.M. & Koziar, N.O. (2020). Strategic approaches to investing in the agricultural sector of Ukraine in modern conditions of agro-industrial complex development]. *Ekonomika APK*, 12, pp. 81 – 89 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012081>

\*

УДК 659.44

JEL Classification: M10; C10

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012089>

**В. В. ЛУЦЯК, доктор економічних наук, доцент**  
**А. Д. ОСТАПЧУК, кандидат економічних наук, доцент**  
**Я. П. БОНДАРЧУК**

## Особливості управління практикою дослідження зв'язків з громадськістю

**Мета статті** - визначити змістовну складову сутнісної характеристики зв'язків з громадськістю, розглянути процес досліджень зв'язків з громадськістю для організацій, систематизувати особливості кращих дослідницьких практик.

**Методика дослідження.** Використано діалектичні методи пізнання процесів і явищ; емпіричний (щодо комплексної характеристики сучасного стану досліджень у сфері зв'язків з громадськістю); порівняльного аналізу та синтезу (при встановленні способів використання досліджень зв'язків з громадськістю для розробки стратегій і програм, моніторингу результатів реалізації програм та оцінки результатів); системний підхід (для виокремлення внутрішніх причинно-наслідкових, структурно-функціональних, ієрархічних, прямих і зворотних зв'язків з громадськістю з комунікацією організації); порівняння (при систематизації методів досліджень зв'язків з громадськістю); теоретичні абстрактний і логічний методи (теоретичні узагальнення та формулювання висновків).

**Результати дослідження.** У процесі вивчення питань розвитку управління дослідженнями у сфері зв'язків з громадськістю у США, деяких європейських державах та Україні виявлено головні результати досліджень зв'язків з громадськістю для організації, взаємозв'язок досліджень зв'язків з громадськістю з комунікацією організації. Систематизовано методи досліджень зв'язків з громадськістю.

**Елементи наукової новизни.** Набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо розвитку управління комунікаціями між організаціями та зацікавленими сторонами, в основу яких покладено виявлення сфер не лише фактичної згоди та розбіжностей, а й визначення особливостей їх взаємного сприйняття.

**Практична значущість.** Встановлено переваги та недоліки кожного розглянутого методу досліджень зв'язків з громадськістю, а також поставлено у відповідність задачі, що вирішуються з їх використанням. Разом із тим

---

© В. В. Луцяк, А. Д. Остапчук, Я. П. Бондарчук, 2020